

De kwaliteit van kleinkind-grootouderrelaties na echtscheiding

Maaïke Jappens¹ & Jan Van Bavel^{1,2}

¹Vrije Universiteit Brussel, ²Katholieke Universiteit Leuven

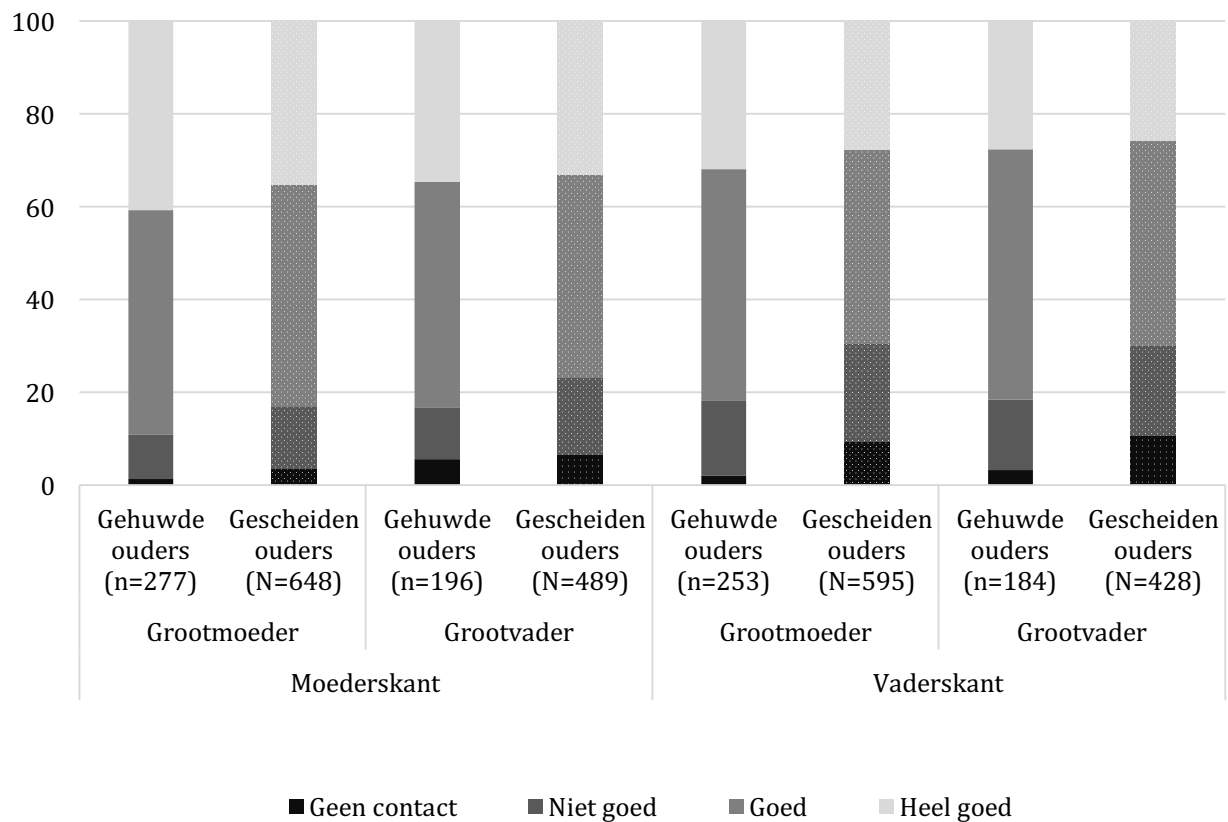
Grootouders en kleinkinderen delen vandaag de dag vaak tientallen jaren, en kunnen een belangrijke rol spelen in elkaars leven. Zeker in moeilijke en woelige tijden zoals die tijdens en na een echtscheiding, vormen grootouders vaak een belangrijke bron van steun en stabiliteit voor hun kleinkinderen. Sterke relaties met grootouders kunnen kleinkinderen zelfs helpen om met de echtscheiding van hun ouders om te gaan. Maar als ouders scheiden, kunnen de relaties tussen de kinderen en hun grootouders ook onder druk komen te staan.

In deze paper baseren we ons op data van bijna 1000 kleinkinderen die deelnamen aan de survey 'Scheiding in Vlaanderen', en onderzoeken we de kwaliteit van relaties tussen kleinkinderen en hun grootouders nadat de ouders uit elkaar gingen. Uit de resultaten blijkt dat de impact van een echtscheiding verder reikt dan de ex-partners en hun kinderen. De meeste kinderen antwoordden een goede relatie te hebben met hun grootouders. Maar relaties tussen kleinkinderen en grootouders, vooral die langs vaderskant, kunnen ook verstoord worden of soms zelfs helemaal verbroken wanneer ouders scheiden.

Verschillen tussen kleinkinderen met gehuwde en gescheiden ouders?

Voor elke grootouder die nog in leven was, werd aan de kleinkinderen gevraagd of ze al dan niet contact hadden en – indien ja – hoe goed of slecht hun relatie was. Op basis van deze vragen construeerden we voor elke grootouder vier categorieën van kleinkinderen: 1) zij die geen contact meer hebben, 2) zij die geen goede relatie hebben (de relatie is heel slecht, slecht, niet slecht niet goed), 3) zij die een goede relatie hebben, en 4) zij die een heel goede relatie hebben. Figuur 1 vat de resultaten samen, telkens afzonderlijke voor kleinkinderen met gehuwde ouders en kleinkinderen met gescheiden ouders (gestipte balken).

Figuur 1: Kwaliteit van de relaties die kleinkinderen met gehuwde en gescheiden ouders hebben met hun grootouders (%)

De grote meerderheid van de kinderen blijkt wel contact te hebben met zijn of haar grootouders. Wat de grootouders van vaderskant betreft, zien we echter een duidelijk verschil tussen de kinderen van gehuwde en kinderen van gescheiden ouders. Meer dan 10 % van de kinderen met gescheiden ouders heeft helemaal geen contact met de grootouders van vaderskant. Daarnaast blijkt dat als ze wel contact hebben met een bepaalde grootouder, er ook minder kinderen met gescheiden ouders hun relatie als 'goed' bestempelen in vergelijking met kinderen van gehuwde ouders. De percentages kleinkinderen die wel contact hebben, maar geen goede relatie, liggen ook hoger voor de grootouders langs vaderskant. Alles bij elkaar, kan 17 % van de kleinkinderen met gescheiden ouders niet rekenen op een goede relatie met de grootmoeder van moederskant ('geen contact' + 'geen goede relatie'), en 23 % niet op een goede relatie met de grootvader van moederskant, ten opzichte van respectievelijk 11 % en 17 % van de kleinkinderen met gehuwde ouders. Langs vaderskant van de familie liggen die cijfers aanzienlijk hoger en zijn de verschillen tussen kinderen met gehuwde en gescheiden ouders meer uitgesproken. Meer dan 30% van de kinderen met gescheiden ouders heeft geen goede relatie met de grootouders van vaderskant, voor kleinkinderen waarvan de ouders bij elkaar bleven is dat ongeveer 18 %.

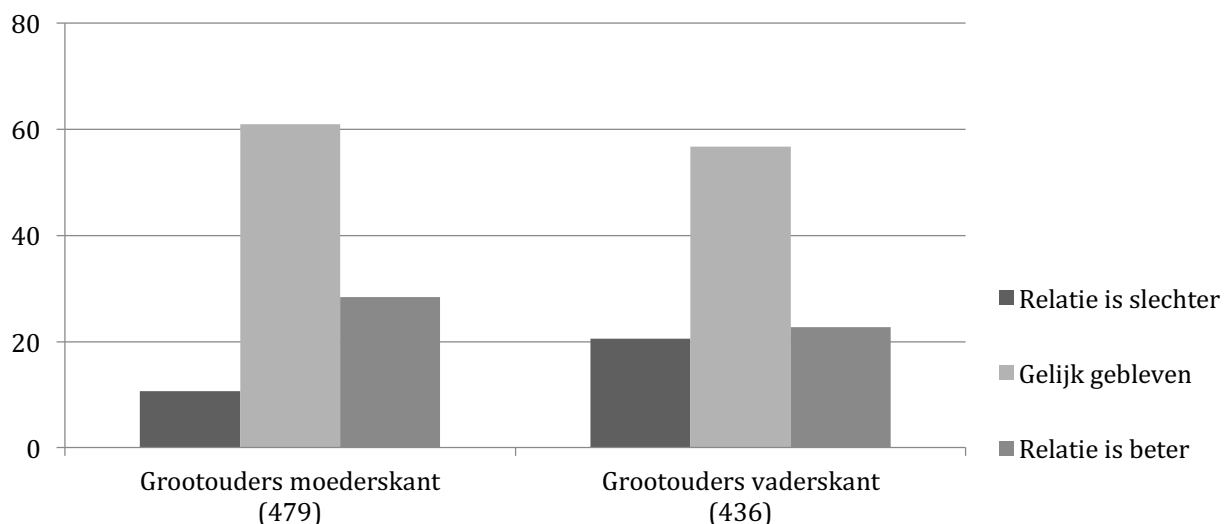
Het bovenste deel van de balken vertegenwoordigt telkens de kleinkinderen die een 'heel goede' relatie hebben met de grootouder. Deze percentages liggen hoger voor de relaties met grootouders van moederskant dan voor die met grootouders van vaderskant. En telkens scoorden minder kleinkinderen met gescheiden ouders dan kleinkinderen met gehuwde ouders de grootouderrelatie als 'heel goed'.

Dat een echtscheiding vooral een negatieve impact lijkt te hebben op relaties met grootouders van vaderskant kan voor een groot deel verklaard worden door de verblijfsregeling van kinderen van gescheiden ouders. De meest voorkomende regeling in Vlaanderen is nog steeds dat kinderen na een echtscheiding hoofdzakelijk bij hun moeder wonen, waardoor ze de grootouders van vaderskant vaak minder zien.

Veranderde relatie na echtscheiding?

Aan de kinderen met gescheiden ouders werd ook gevraagd of ze verschillende aspecten van hun leven nu beter, hetzelfde of slechter vonden in vergelijking met de periode voor hun ouders uit elkaar gingen. Twee van deze aspecten waren de relaties met de grootouders van moederskant en die van vaderskant. Figuur 2 toont de resultaten.

Figuur 2: Verandering van de relatie met grootouders in vergelijking met de periode voor de echtscheiding van de ouders (%)

Terwijl een meerderheid van de kinderen inschat dat hun relatie hetzelfde gebleven is, vindt 10 % dat de ervaring van de echtscheiding de relatie met de ouders van hun moeder verslechterde, en bijna 30 % dat de relatie juist verbeterde. Wat de grootouders van vaderskant betreft, antwoordde iets meer dan 20 % van de kinderen dat de relatie verbeterde. Er waren echter evenveel kinderen die vonden dat de relatie met hun grootouders van vaderskant verslechterd is.

De balans wat betreft de relatie met grootouders van vaderskant valt (samen met de relatie met vader) overigens opvallend negatiever uit dan die voor de andere bevroagde domeinen (hoe gelukkig kind en ouders zijn, geruzie tussen ouders, relatie met moeder en met broers en zussen).

Data

Data zijn afkomstig van het onderzoek “Scheiding in Vlaanderen” (www.scheidinginvlaanderen.be). In dit onderzoek werd via een interview informatie verzameld bij beide partners van eerste huwelijken die afgesloten zijn tussen 1971 en 2008 en intussen al dan niet ontbonden zijn. Ook een kind, een ouder en een eventuele nieuwe partner van deze personen werden indien mogelijk bevroagd. De gegevens zijn verzameld in de periode van september 2009 tot december 2010. Voor dit rapport baseerden we ons op de antwoorden van de kinderen van 10 tot en met 25 jaar die bij hun ouder(s) inwoonden. We selecteerden telkens de kinderen van wie de grootouders in kwestie nog leefde.

Meer informatie

Voor meer informatie over het FiTTiF-project verwijzen we u graag door naar de website www.fittif.be. Een uitgebreider verslag van onderzoek naar relaties met de verschillende grootouders na echtscheiding kan u navragen bij maaike.jappens@vub.ac.be.